CZU: 340.111.5:340.134:347.971 **https://doi.org/10.59295/sum3(193)2026_20**

CONCEPTUL ȘI VALOAREA UNIFORMIZĂRII PRACTICII JUDICIARE

Andrei NEGRU,
Natalia CRECIUN,
Universitatea de Stat din Moldova

Uniformizarea practicii judiciare este esențială pentru asigurarea coerenței, predictibilității și egalității în aplicarea legii. În sistemele juridice continentale, acest proces nu semnifică instituirea precedentului obligatoriu în sensul dreptului anglo-saxon, ci dezvoltarea unor repere interpretative menite să asigure aplicarea constantă a normelor juridice. Prin mecanisme precum recursul în interesul legii sau actele de îndrumare, instanțele superioare contribuie la prevenirea soluțiilor contradictorii și la consolidarea încrederii publicului în justiție. Numai că efectele acestor mecanisme sunt diferite în formarea practicii judiciare. Prin urmare, uniformizarea practicii judiciare nu constituie doar o necesitate tehnico-juridică, ci și o valoare substanțială a justiției contemporane și a statului de drept.

Cuvinte-cheie*: uniformizare, practică judiciară, stat de drept, coerență, predictibilitate, egalitate, aplicare a normelor juridice, interpretare cazuală.*

THE CONCEPT AND VALUE OF STANDARDIZING JUDICIAL PRACTICE

The standardization of judicial practice is essential for ensuring coherence, predictability, and equality in the application of the law. In continental legal systems, this process does not mean the establishment of binding precedent in the Anglo-Saxon sense, but rather the development of interpretative benchmarks intended to secure the consistent application of legal norms. Through mechanisms such as appeals in the interest of the law or guiding acts, higher courts contribute to preventing contradictory solutions and to strengthening public confidence in justice. However, the effects of these mechanisms differ in the formation of judicial practice. Therefore, the standardization of judicial practice constitutes not only a technical-legal necessity, but also a substantive value of contemporary justice and the rule of law.

Keywords: *standardization, judicial practice, rule of law, coherence, predictability, equality, application of legal norms, case-specific interpretation.*

Introducere

Uniformizarea practicii judiciare reprezintă una dintre condițiile esențiale ale funcționării coerente a sistemului de justiție. În lipsa unei interpretări și aplicări relativ constante a normelor juridice, aceeași problemă de drept poate genera soluții diferite, ceea ce afectează nu doar securitatea raporturilor juridice, ci și încrederea cetățeanului în actul de justiție. Într-un stat de drept, legea trebuie să fie nu doar adoptată și publicată, ci și aplicată într-un mod care să permită anticiparea rezonabilă a consecințelor juridice.

Tema uniformizării practicii judiciare este deosebit de importantă în sistemele de drept de tradiție romano-germanică, unde rolul judecătorului este, în principiu, acela de a interpreta și a aplica norma juridică, nu de a crea ***direct*** ceea ce numim drept în sensul precedentului obligatoriu specific sistemului anglo-american. Din această perspectivă, uniformizarea trebuie analizată atât în plan terminologic și conceptual, cât și în plan funcțional, prin raportare la mecanismele instituționale care o susțin. Prezentul studiu urmărește ***trei obiective principale***: definirea conceptului de uniformizare a practicii judiciare și delimitarea sa de noțiunea de unificare; explicarea rolului uniformizării în sistemul de justiție; și evidențierea valorii sale pentru statul de drept, egalitatea în fața legii și încrederea publicului în justiție. Analiza este realizată din perspectiva sistemelor juridice continentale, cu referințe la dreptul Republicii Moldova, la dreptul românesc și la tendințele europene în materie. Intenția acestei investigații științifice nu este o eventuală critică a legislației or, critica generează reacții neașteptate. Urmează a valorifica o exactitate terminologico-juridică, cu perspective doctrinare evidente, chiar dacă valoarea practică a acesteia este mai îndepărtată, însă inevitabilă. Uniformizarea rezultă din interpretarea cazuală – etapă de aplicare a dreptului și a normelor juridice. Importanța valorificării terminologice exacte poate deschide noi perspective de formare a unei practici judiciare moderne care, într-o măsură esențială va influența eficiența aplicării normelor juridice.

1. Conceptul uniformizării practicii judiciare

1.1. ***Definirea uniformizării și semnificația sa juridică***

Uniformizarea practicii judiciare desemnează procesul prin care se urmărește interpretarea și aplicarea coerentă a normelor juridice de către instanțele judecătorești, astfel încât probleme similare de drept să primească soluții similare. Scopul său nu este suprimarea libertății de apreciere a judecătorului în cauza concretă, ci reducerea arbitrariului și a contradicțiilor nejustificate dintre hotărârile judecătorești. În esență, uniformizarea contribuie la clarificarea conținutului normelor juridice și la construirea unei practici interpretative stabile. Ea oferă judecătorului un cadru metodologic de referință, iar justițiabilului un grad rezonabil de previzibilitate juridică. Acest proces are o funcție sistemică: el susține coerența internă a ordinii juridice și facilitează aplicarea uniformă a legii. Din punct de vedere terminologic, uniformizarea trebuie delimitată de noțiunea de unificare. În materie de practică judiciară, termenul „uniformizare" este mai adecvat sistemelor de drept de tradiție romano-germanică, deoarece aceste sisteme nu recunosc, ca regulă, precedentul judiciar în sensul anglo-american. Uniformizarea presupune convergență interpretativă și metodologică, nu rigiditate absolută și nici transformarea hotărârii judecătorești într-un izvor formal primar de drept.

1.2. ***Delimitarea dintre uniformizare și unificare***

În sistemele juridice continentale, practica judiciară nu trebuie confundată cu precedentul obligatoriu specific sistemului common law. Instanțele judecătorești nu creează, în principiu, norme juridice generale și abstracte, ci aplică legea prin interpretare cazuală. Din acest motiv, termenul „unificare" este impropriu atunci când se are în vedere practica judiciară a unui sistem de tradiție romano-germanică, întrucât el sugerează existența unei reguli rigide și exclusiv determinate de instanța superioară. Mai mult: „Jurisprudența se înscrie între sursele dreptului, dar această inserție nu este făcută fără convulsii, căci ea este, cel puțin în sistemele romano-germanice, o sursă atipică" [1, p. 154].

Uniformizarea, dimpotrivă, exprimă mai fidel specificul continental. Ea admite evoluția practicii și chiar inițiativa instanțelor inferioare de a propune interpretări noi, cu condiția ca acestea să fie solid argumentate și validate, la nevoie, prin mecanismele de control jurisdicțional sau de orientare jurisprudențială. În acest sens, uniformizarea nu exclude dinamica dreptului, ci o integrează într-un cadru ordonat și argumentativ. Din această perspectivă, recursul în interesul legii are o valoare obligatorie limitată și subordonată legii. Dacă legiuitorul intervine ulterior cu o nouă reglementare, soluția jurisprudențială anterioară își poate pierde valabilitatea practică, însă poate păstra utilitatea metodologică. Această trăsătură confirmă că, în spațiul continental, vorbim despre uniformizare, nu despre unificare în sens rigid.

1.3. ***Esența uniformizării: interpretarea și aplicarea uniformă a normelor***

Esența uniformizării practicii judiciare constă în interpretarea și aplicarea uniformă a normelor juridice. În realitate, uniformizarea este indisolubil legată de interpretarea oficială cazuală, realizată în procesul soluționării litigiului și materializată într-un act de aplicare a dreptului. Prin urmare, uniformizarea nu trebuie redusă la o simplă tehnică de sistematizare a hotărârilor, ci trebuie înțeleasă ca un proces juridic complex, integrat activității jurisdicționale.

Domeniile dreptului material valorificate prin practica judiciară sunt multiple, iar natura uniformizării poate varia în funcție de ramura procesuală prin care se realizează aplicarea dreptului. În acest sens, particularitățile dreptului procesual civil și ale dreptului procesual penal pot influența limitele interpretării și instrumentele de asigurare a aplicării uniforme a legii. Totuși, indiferent de domeniu, finalitatea rămâne aceeași: evitarea discrepanțelor nejustificate și asigurarea unei protecții juridice egale. Uniformizarea nu suprimă rolul interpretativ al judecătorului. Dimpotrivă, ea îl disciplinează metodologic. Judecătorul rămâne obligat să aprecieze individual cauza și subiecții acesteia, însă în limitele normei juridice și ale exigențelor de coerență ale sistemului. De aici rezultă că uniformizarea este compatibilă cu individualizarea soluției, atâta timp cât aceasta este construită pe o argumentare juridică logică și consecventă. Suntem determinați a preciza că jurisprudența, precedentul judiciar, poate identifica o valoare diferită, raportată la anumite ramuri ale dreptului de origine romano-germanică [9, p. 104-105].

1.4. ***Originea și dezvoltarea ideii de uniformizare***

Ideea uniformizării practicii judiciare își are originea în necesitatea asigurării unei aplicări egale a legii în cadrul aceleiași ordini juridice. În sistemele de drept continental, acest imperativ a fost determinat de ca-

racterul general și abstract al normelor juridice, care lasă un spațiu inevitabil interpretării. Cu cât norma este mai generală, cu atât riscul interpretărilor divergente este mai mare, iar nevoia unor mecanisme de orientare jurisprudențială devine mai evidentă.

În plan național, dezvoltarea instrumentelor de uniformizare a fost strâns legată de consolidarea rolului instanțelor supreme. În dreptul românesc, recursul în interesul legii a devenit un mecanism fundamental de corectare a interpretărilor divergente[4]. În dreptul Republicii Moldova, rolul Curții Supreme de Justiție [5] este explicit asociat asigurării interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție.

În plan european, ideea uniformizării a fost stimulată de dezvoltarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Deși aceste jurisdicții operează în cadre normative distincte, ambele contribuie la crearea unor standarde interpretative comune, cu efecte importante asupra practicii judiciare interne. Astfel, uniformizarea este astăzi nu doar o exigență internă a sistemelor judiciare, ci și un răspuns la procesele de integrare juridică regională și europeană.

1.5. ***Principiile fundamentale ale uniformizării***

Uniformizarea practicii judiciare se întemeiază pe trei principii fundamentale: coerența, predictibilitatea și egalitatea în aplicarea legii. Coerența presupune ca hotărârile judecătorești să se înscrie într-o logică sistemică, fără contradicții semnificative și fără rupturi nejustificate de interpretare. Predictibilitatea înseamnă că justițiabilii și practicienii trebuie să poată anticipa, într-o măsură rezonabilă, modul în care o normă juridică va fi interpretată și aplicată. Egalitatea în aplicarea legii reclamă ca persoane aflate în situații comparabile să fie tratate juridic în mod comparabil. Aceste principii nu impun o uniformitate mecanică. Practica judiciară uniformizată poate evolua, iar instanțele pot identifica interpretări noi, cu condiția ca acestea să fie argumentate riguros și să nu genereze arbitrariu. Din acest motiv, uniformizarea trebuie privită ca un proces viu, aflat în interacțiune cu dinamica normei juridice, cu evoluția societății și cu cerințele protecției drepturilor fundamentale.

2. Rolul uniformizării în sistemul de justiție

2.1. ***Asigurarea aplicării constante a normelor juridice***

Scopul principal al uniformizării este asigurarea unei aplicări constante și coerente a normelor juridice în ansamblul sistemului judiciar. Un sistem de justiție în care aceleași texte de lege sunt interpretate diferit în mod frecvent riscă să devină imprevizibil și să își piardă autoritatea. În schimb, existența unor repere jurisprudențiale stabile contribuie la formarea unui cadru juridic ordonat și inteligibil. **În acest context, instanțele supreme joacă un rol de orientare și corecție. Ele nu înlocuiesc activitatea instanțelor inferioare, ci** le oferă acestora un orizont de coerență. Mecanismele de uniformizare reduc riscul de fragmentare a practicii, facilitează interpretarea sistemică a dreptului și susțin aplicarea consecventă a normelor juridice în litigii similare.

2.2. ***Prevenirea deciziilor contradictorii***

Unul dintre cele mai importante efecte ale uniformizării constă în prevenirea soluțiilor contradictorii între instanțe de diferite niveluri sau chiar între complete ale aceleiași instanțe. În lipsa unor repere jurisprudențiale sau instituționale adecvate, aceeași problemă juridică poate genera răspunsuri incompatibile, ceea ce afectează direct încrederea publicului în justiție. Deciziile contradictorii au consecințe practice importante: ele creează insecuritate juridică, sporesc numărul căilor de atac și împovărează instanțele superioare cu rolul de a corecta erori de interpretare care ar fi putut fi prevenite. În plus, ele favorizează aparența unui tratament inegal și a unei justiții dependente de întâmplarea repartizării dosarului. Uniformizarea nu elimină complet diferențele de apreciere, însă creează un standard de argumentare și de orientare interpretativă. În acest fel, soluțiile divergente sunt fie evitate, fie justificate prin particularitățile reale ale cauzei, iar nu prin practici neordonate sau prin opțiuni arbitrare ale instanței.

2.3. ***Efectele asupra cetățenilor și asupra sistemului judiciar***

Pentru cetățeni, principalul beneficiu al uniformizării este siguranța juridică. Persoanele și entitățile care intră în raporturi juridice trebuie să poată anticipa, în limite rezonabile, consecințele juridice ale conduitei lor. Un sistem judiciar uniformizat oferă această posibilitate și reduce sentimentul de insecuritate legat de soluționarea litigiilor. Pentru sistemul de justiție, uniformizarea are un efect de stabilizare și eficientizare. Ea simplifică activitatea de aplicare a normelor, reduce divergențele inutile, diminuează numărul căilor de

atac întemeiate pe contradicții jurisprudențiale și contribuie la utilizarea mai rațională a resurselor judiciare. În același timp, ea susține formarea unei culturi juridice instituționale bazate pe argumentare, continuitate și responsabilitate interpretativă.

3. Valoarea uniformizării practicii judiciare

3.1. ***Consolidarea statului de drept***

Uniformizarea practicii judiciare contribuie direct la consolidarea statului de drept. Acesta din urmă nu presupune doar supremația formală a legii, ci și aplicarea sa coerentă, egală și previzibilă. Dacă legea este interpretată contradictoriu de la o instanță la alta, autoritatea sa normativă se diminuează, iar justițiabilul pierde certitudinea că dreptul îl protejează în mod efectiv. Prin uniformizare, instanțele contribuie la consolidarea ordinii juridice și la transformarea normei legale într-un instrument real de reglementare. Coerența interpretativă întărește securitatea juridică, iar aceasta, la rândul ei, întărește încrederea în instituțiile statului. Din acest motiv, uniformizarea trebuie privită nu doar ca o exigență internă a tehnicii judiciare, ci și ca un indicator al maturității statului de drept [3, p.37].

3.2. ***Egalitatea în fața legii***

Unul dintre argumentele cele mai puternice în favoarea uniformizării este legat de principiul egalității în fața legii. Acest principiu nu se limitează la formularea abstractă a normei, ci presupune și aplicarea ei comparabilă în situații comparabile. Dacă două persoane aflate în circumstanțe similare primesc soluții diferite doar pentru că dosarele lor au fost examinate de instanțe diferite, egalitatea juridică este afectată. Mecanismele de uniformizare reduc acest risc și creează premisele unui tratament juridic egal. Desigur, egalitatea nu exclude individualizarea soluției. Ea impune doar ca diferența de tratament să fie justificată prin diferența de situație juridică, iar nu prin instabilitatea practicii judiciare. Prin urmare, uniformizarea este un mijloc de realizare concretă a egalității în fața legii.

3.3. ***Încrederea publicului în justiție***

Încrederea publicului în justiție depinde, în mare măsură, de percepția asupra coerenței și imparțialității actului jurisdicțional. Cetățeanul acceptă mai ușor o soluție nefavorabilă atunci când aceasta se înscrie într-o practică clară și argumentată decât atunci când are impresia că rezultatul litigiului depinde de instanța sau de completul căruia i-a fost repartizat dosarul. Uniformizarea contribuie la sporirea acestei încrederi tocmai prin reducerea arbitrariului aparent și prin clarificarea standardelor de interpretare. În același timp, o practică judiciară uniformizată și bine argumentată sporește transparența actului de justiție, oferind publicului și profesioniștilor dreptului repere clare de orientare [6, p.104]. Astfel, uniformizarea are și o valoare socială, nu doar juridică: ea legitimează mai puternic justiția în conștiința publică.

Concluzii

Uniformizarea practicii judiciare reprezintă una dintre condițiile esențiale ale justiției contemporane. Ea asigură coerența și predictibilitatea în aplicarea normelor juridice, contribuie la tratamentul juridic egal al persoanelor aflate în situații similare și consolidează încrederea publicului în sistemul judiciar. Din această perspectivă, uniformizarea nu trebuie privită exclusiv ca o problemă de tehnică jurisdicțională, ci ca o valoare a statului de drept.

Analiza de față a evidențiat că, în sistemele juridice de tradiție romano-germanică, termenul „uniformizare” este preferabil celui de „unificare”, deoarece exprimă mai adecvat specificul practicii judiciare continentale: convergență interpretativă, nu precedent obligatoriu în sens clasic. Uniformizarea permite continuitatea și stabilitatea practicii, fără a exclude evoluția acesteia atunci când apar argumente noi sau modificări legislative – remarcă în favoarea sistemului juridic de model romano-germanic. Valoarea uniformizării constă în capacitatea sa de a pune în acord libertatea de interpretare a judecătorului cu exigențele coerenței sistemice. Prin aceasta, uniformizarea devine un instrument indispensabil pentru dezvoltarea unei justiții previzibile, echitabile și credibile.

Într-o finalitate, uniformizarea nu este doar o necesitate tehnico-juridică, ci și o valoare indispensabilă pentru justiția contemporană. Esența uniformizării aplicării normelor juridice constă în utilizarea acelorași principii – interpretări logice argumentate pentru soluționarea cauzelor similar.

Însăși uniformizarea, totuși, lasă o „libertate” de interpretare pentru cause și circumstanțe excepționale și chiar pentru interpretări noi, evident limitate și puternic argumentate, inclusiv pentru instanțele inferioare, fenomen imposibil în hotarele mai „rigide” caracteristice unificării. Și, ăntr-o finalitate a concluziilor, venim cu anumite detalii:

1) Precedentele CEDO au valoare de uniformizare sau de unificare?
2) În lumea juridică contemporană domină intențiile de uniformizare sau de unificare a elaborării și aplicării dreptului?
3) Care dintre acești doi termeni în discuție vor contribui mai eficient la dezvoltarea dinamică a dreptului contemporan?

Bibliografie:

1. DĂNIȘOR, D.C.; DOGARU, I.; DĂNIȘOR, Gh. *Teoria generală a dreptului*. Curs Universitar, Beck, București, 2006, 494 p.
2. DJUVARA, M. *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv.* București: Editura Academiei, 1995.
3. DRĂGANU, T. *Întroducerea în teoria și practica statului de drept.* Cluj Napoca, 1993, 68 p.
4. GHEORGHIU, L. G. *Recursul în interesul legii – izvor de drept. Aplicarea deciziilor interpretative în timp.* https://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_200634/recjurid063_48F.pdf (văzut 30.01.2026)
5. Legea nr. 64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 117–118 din 6 aprilie 2023, art. 190, cu modificările ulterioare.
6. MÎNDRU, V. *Justiție de calitate – condiție de bază pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană* (pp. 103-115). https://msuir.usm.md/server/api/core/bitstreams/b6c00cfd-a1fd-4971-be64-e90621521b54/content p.104 (vizitat 29.01.2026).
7. NEGRU, A. *Consolidarea justiției în statul contemporan democratic.* Chișinău: Editura Universitară, 2012, 239 p.
8. VEDINAȘ, V. *Drept administrativ*. Ediția a VII-a revăzută și actualizată, Universul Juridic, București, 2012, 565 p.
9. VEDINAȘ, V. *Tratat teoretic și practic de drept administrativ*. V. I, Universul Juridic, București, 2018, 547 p.

N. B.: *Acest articol a fost elaborat în cadrul subprogramului „Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politice și sociologice”, cifrul 010501.*

Date despre autor:
Andrei NEGRU, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea Drept, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0002-7966-6379
E-mail: andrei.negru@usm.md

Natalia CRECIUN, doctor în drept, lector universitar, Facultatea Drept, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0002-1936-9137
E-mail: natalia.creciun@usm.md

Prezentat: 12.02.2026
Recenzat: 01.03.2026
Acceptat spre publicare: 20.05.2026